

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1924.

Första kammaren.

Nr 6.

Lördagen den 26 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 3,30 e. m.

Herr statsrådet *Ekeberg* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 19, med förslag till lag om ändrad lydelse av 71 § i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen m. m.

Justerades protokollen för den 21 innevarande månad.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtande nr 11.

Föredrogs ånyo bankoutskottets utlåtande nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående gillande av den riksbanken meddelade frihet från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld.

*Ang.
riksbankens
skyldighet att
inlösa sedlar
med guld.*

I en till riksdagen avlåten, den 12 innevarande januari dagtecknad proposition nr 10, som hänvisats till bankoutskottets förberedande behandling, hade Kungl. Maj:ts, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i anledning av § 72 regeringsformen, hemställt, att det i kungörelse den 20 oktober 1923 lämnade medgivande, att riksbanken finge för tiden till och med den 31 mars 1924 vara fritagen från skyldigheten att vid anfordran inlösa av banken utgivna sedlar med guld efter deras lydelse, måtte av riksdagen gillas.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition nr 10 måtte av riksdagen bifallas.

Herr **Widell**: Herr greve och talman! Då mot slutet av förra årets riksdag frågan om förlängning av den då existerande befrielsen för riksbanken att inlösa sina sedlar i guld var föremål för behandling i denna kammare, uppstod en ganska livlig debatt, under vilken flera talare yrkade avslag på Kungl. Maj:ts av bankoutskottet tillstyrkta proposition. Vid voteringen segrade emellertid utskottet med 85 röster mot 37. Att minoriteten icke blev större, ja, att den icke blev majoritet, tror jag uteslutande berodde på, att man ansåg frågan för tillfället vara av rent formell natur och att den i realiteten egentligen icke betydde något.

Riksbanken hade då redan i ett halvt år bevarat vår kronas guldparitet, och det fanns ingen som helst anledning att antaga, att icke riksbanken även fortsättningsvis skulle åstadkomma detta. Bindande försäkringar därom blevo också givna. Bankofullmäktige själva sade i en skrivelse: »Om trots fullmäktiges bemödanden det mot förmodan skulle visa sig, att guldpariteten icke kan

Ang.
riksbankens
skyldighet att
inlösa sedlar
med guld.
(Forts.)

upprätthållas, kommer detta att endast bero på orsaker, som, om guldmyntfoten vore återinförd, skulle hava framtvingat dess frångående.» Och bankoutskottet sade i sitt av riksdagen gillade uttalande: »Enligt utskottets mening är det av största vikt, att vårt land, så snart detta utan allt för stor risk kan ske, återupptager sedlarnas inlösen med guld och att därför inga åtgärder vidtagas, varigenom detta måls förverkligande äventyras eller fördröjes. Då emellertid utskottet med hänsyn till de osäkra politiska förhållandena i Europa anser sig böra tillstyrka bifall till propositionen, sker detta under förutsättning att fullmäktige i riksbanken i enlighet med sin uttalade avsikt hädanefter som hittills komma att ägna all omsorg åt guldparitetens upprätthållande och att, om trots fullmäktiges bemödanden det mot förmodan skulle visa sig, att guldpariteten icke kan upprätthållas, detta endast skulle kunna bero på orsaker, som, om guldmyntfoten vore återinförd, skulle hava framtvingat dess frångående.»

I debatten i kammaren rörande detta ärende yttrade herr statsrådet och chefen för finansdepartementet bland annat: »Mitt ställningstagande har emellertid underlättats därigenom att jag kommit till den uppfattningen, att olägenheterna av det nuvarande tillståndet äro förhållandevis små. Jag är nämligen bestämt övertygad därom, att riksbanken icke kommer att avvika från guldpariteten, även om ändringarna i guldets värde skulle bliva ganska stora. Jag bygger denna förvisning *dels* på bankofullmäktiges uttalade avsikt att upprätthålla guldpariteten under alla sådana förhållanden, som icke äro av den natur, att de skulle framtvinga ett övergivande av guldmyntfoten, därest densamma vore återinförd, *dels* på den bestämda önskan, som numera finnes i alla läger, att hålla vår krona vid guldpariteten. Varje betydelsefullt avsteg från pariteten kommer att mötas av en vaken kritik antingen från ena eller andra hållet, och utan att överskatta den allmänna opinionens betydelse tror jag, att riksbanksfullmäktige måste prestera synnerligen kraftiga skäl för varje åtgärd eller underlåtenhet, som skulle avlägsna oss från den nuvarande pariteten.» Och i en slutreplik yttrade herr statsrådet: »Det har för mig varit roligt att höra, hur pass mycken opposition Kungl. Maj:ts förslag fått. Jag utgår nämligen från, att varenda talare, som talat för att vi nu skola införa lagstadgad guldmyntfot, och varje tidningsartikel, som skrivits i den riktningen, ger mig vatten på min kvarn, när jag säger, att riksbanksfullmäktige icke komma att avvika från guldmyntfoten.»

Hur har nu riksbankens styrelse realiserat detta sitt löfte, hur har den följt de direktiv, som riksdagen meddelade? Det yttrande av bankoutskottet, som jag läste upp, blev nämligen av riksdagen godkänt och inflöt i en riksdagskrivelse. Såvitt jag kan finna har resultatet blivit allt utom tillfredsställande. Redan den 15 juni, knappast mer än en månad efter det riksdagen fattat sitt beslut i frågan, lät riksbanken dollarkursen stiga över den övre guldpunkten, om denna anses ligga omkring 1 % över pari, och sedan dess har dollarkursen så gott som stadigt, endast med korta avbrott, legat över guldpunkten. Efterhand har differensen mellan pari och den verkliga dollarkursen ökat allt mera, så att dollarn nu i förra veckan i öppna marknaden var uppe i kr. 3:87 — den låg i går mellan 3:85 och 3:86. Detta motsvarar en kronkurs i New York av mindre än 26 cents för kronan.

Nu kan jag ju tänka mig, att bankofullmäktige skulle till sitt försvar vilja anföra ett par omständigheter. Den ena är, att även på den tid, då vi hade guldinlösen av sedlar, inträffade det, att dollarkursen och även andra kurser kunde stiga över guldpunkten. Det är sant. Under hela år 1907 låg exempelvis dollarkursen över eller vid den övre guldpunkten. Men det är härvid att märka, för det första att skillnaden aldrig tillnärmelsevis varit så stor som den är nu och för det andra att förhållandena år 1907 voro helt andra än dem

vi ha denna dag. 1907 gällde med oförminskad kraft regeringsformens 72:a paragrafs bud, att sedlarna ovillkorligen skola inlösas med guld, och det fanns nog ingen människa i detta land, som ett ögonblick tvivlade på att, om han kom med sina sedlar till riksbanken, han då skulle få guld i stället. Om under sådana omständigheter guldkursen steg över pari, kunde detta icke medföra någon rubbning av förtroendet för valutans oförminskade värde, hur än kursen ställde sig. Steg kursen alltför mycket reglerades den helt naturligt genom guldexport. Nu är ställningen en helt annan. Sedlarna äro icke inlösbare med guld, och resultatet har blivit, att förtroendet för valutans numerum är uteslutande beroende på, hur valutakurserna gestalta sig. Så länge valutakurserna hålla sig vid pari eller visa sjunkande tendens, har man förtroende för valutans värde, men börja kurserna avlägsna sig från pari och börja stiga över guldpariteten, så försvinner förtroendet. Tyvärr är det en känd sak, att förtroendet för vår valuta de sista dagarna börjat vackla.

Den andra omständigheten, som bankofullmäktige i detta fall skulle kunna anföra är, att riksbanken säljer dollars till kr. 3:79 $\frac{1}{2}$, medan dollarkursen i öppna marknaden ligger vid kr. 3:86. Jag återkommer sedan till riksbankens något egendomliga sätt att reglera valutakurserna. Nu vill jag endast konstatera, att vad riksbanken sätter för kurser på dollar är fullkomligt betydelseöst, då det gäller att avgöra vår valutans värde. Detta bestämmas av kursen på kronan i New York och den därmed sammanhängande öppna marknaden i Stockholm. Och kursen på kronan i New York ligger nu under 26 cents, åtminstone gjorde den det i förrgår. Det är en depreciering av den svenska kronan av mellan 3 och 4 %, då pari är 26:80.

Om man sålunda ovillkorligen måste konstatera, att bankofullmäktige gått ifrån riksdagens direktiv och sin egen utfästelse genom att icke upprätthålla kronans guldparitet, så måste man fråga sig: har något av de fall inträffat, som enligt riksdagens och herr statsrådets och chefens för finansdepartementet mening skulle kunna motivera ett sådant avsteg? Såsom ett dylikt motiv har riksdagen anført, att sådana förhållanden skulle inträffa, att därest guldmyntfoten varit återställd, man varit tvungen att ånyo annullera den. Vad detta kan vara för förhållande är ju kanske en smula ovisst. För min del har jag svårt att tänka mig något annat, än att riksbankens guld-kassa och valutareserv fått vidkännas en så stark åderlätning, att sedeltäckningen bringats i fara. Hur är det nu med den saken? Jo, guld-kassan är för närvarande närmare tre gånger så stor som vid krigsutbrottet. Någon guldexport har icke ägt rum, och trots de åderlätningar, som valutareserven fått vidkännas, delvis säkerligen på grund av riksbankens valutapolitik, är den dock betydligt större än under normala förhållanden. Sedlarnas täckning med guld är också synnerligen god och långt bättre än vad som författningsenligt erfordras. Jag måste således komma till det resultat, att det fall, som riksdagen i sin skrivelse ifrågasatt såsom motiv för släppande av guldpariteten, icke föreligger.

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet anförde i debatten som en möjlig anledning till att frångå guldvalutan, att prisnivån i Förenta staterna skulle visa så stark växling, att det bleve förenat med risk för vårt näringsliv att följa dessa växlingar. Men någon sådan växling har icke förekommit. Under sista året har partiprisindexen varierat mellan högst 159 i mars—april och lägst 150 i augusti. För november — den sista månad, för vilken siffror äro kända — står den på 152 och det finns skäl att antaga, att den för december är oförändrad eller kanske har sjunkit något. Sådana variationer äro ju i detta sammanhang fullkomligt betydelselösa och skulle aldrig kunna motivera ett frångående av guldpariteten.

Jag nödgas sålunda komma till det resultat, att riksbankens styrelse har frångått guldpariteten och att den har saknat tillräckliga skäl för en sådan

*Ang.
riksbankens
skyldighet att
inlösa sedlar
med guld.*

(Forts.)

*Ang.
riksbankens
skyldighet att
inlösa sedlar
med guld.
(Forts.)*

åtgärd. Efter denna slutsats väntar, antar jag, herr talmannen, att jag skulle komma att yrka avslag på den kungl. propositionen. Tyvärr är jag inte i tillfälle att framföra ett yrkande om omedelbar återgång till guldinlösen, vad som enligt min mening hade kunnat utan större risk ske i våras — jag hörde inom parentes sagt till de 37, som då yrkade avslag — men nu kan enligt min mening ett återupptagande av sedelinlösen icke ske utan de allra största vådor. Ty förutsättningen för att riksbanken skall återtaga sin inlösen av sedlar med guld måste ovillkorligen vara, att det råder fullkomligt förtroende för valutan. Saknas detta förtroende, ja, då måste naturligtvis guldinlösen återtagande omedelbart medföra en rusning till riksbanken för att taga ut guld. Jag är övertygad om, att ifall vi i dag förkasta Kungl. Maj:ts proposition, kommer det, när riksbanken i morgon öppnas, att stå en jättelik kö för att taga ut guld, och påföljden blir densamma som förra gången, nämligen att inlösen ånyo suspenderas. Under sådana omständigheter, då ju den sista villan skulle bli värre än den första, är jag icke i stånd att yrka på guldinlösen återupptagande. Men jag har ansett det nödvändigt att, som ställningen nu utvecklats sig, nedlägga en allvarlig protest mot det sätt, varpå riksbankens styrelse vårdat vårt lands valuta under den gångna tiden. Saken är ingalunda ofarlig. Om vår valuta tillåtes att mer och mer sjunka i värde, blir följden ovillkorligen kapitalflykt och därmed ytterligare sjunkande av valutans värde, varefter obönhörligt kommer en stigande prisnivå, med andra ord: vi ha inflationen här. Men jag betvivlar, att någon, som varit med om att gå igenom de lidanden vårt land fått undergå för att bli kvitt den förra inflationen, skulle vilja vara med om en sådan en gång till. Man bör därför hellre stämna i bäcken än i ån och nu vidtaga sådana åtgärder, att vi icke löpa denna risk.

Jag vet mycket väl, att man på åtskilliga håll — mycket insiktsfulla håll för all del — hyser den uppfattningen, att det skulle vara synnerligen lyckligt för oss att nu släppa dollarpariteten och i stället anknyta till pundet. Detta skulle, menar man, befrämja vår export och verka uppryckande på näringslivet. Ja, det är möjligt, att det skulle verka så i första ögonblicket, men det är alldeles säkert, att det i längden skulle verka fördärligt. Ty vad vårt näringsliv behöver är en stabil valuta och en därmed sammanhängande stabil prisnivå. Det ha vi uppnått, prisnivån i Sverige är för ögonblicket stabil, men denna stabilitet kan icke bibehållas genom en anknytning till pundkursen; endast genom anknytning till dollarkursen är detta möjligt.

Jag har redan nämnt, att prisnivån i Förenta staterna varit i stort sett fullkomligt orörlig under det gångna året. Från augusti till november har prisnivån växlat från 150 till 152, det vill säga praktiskt taget ingenting. Hur har det då varit i England? I England var Board of Trade's partiprisindex i augusti 155 och i december 164. Under november och december har prisnivån stigit med 3 poäng i månaden. Det är den klara inflationen som är i antågande, och anknyta vi till pundet, så ha vi samma öde att räkna med här. Det måste på det kraftigaste framhållas nödvändigheten av, att alla erforderliga åtgärder vidtagas av riksbankens styrelse för att återställa vår rubbade guldparitet.

När jag säger alla erforderliga åtgärder, så syftar jag emellertid icke på ytterligare diskontoförhöjning. Det är sant, att diskontot förr visade sig vara ett mycket effektivt och relativt snabbt verkande medel för att stärka valutan, men den erfarenhet vi vunnit efter kriget, både i Sverige och andra länder, visar, att diskontovapnet nu är slöare än förr. Nog verkar det, det vill jag visst icke bestrida, men det sker långsamt och osäkert, och för min del åtminstone är jag fullkomligt övertygad om, att de olägenheter, som en ny diskontoförhöjning skulle medföra för vårt näringsliv, betydligt överväga de vinster, som

därav skulle följa för vår valuta. Nej, det är andra åtgärder, som enligt min mening måste vidtagas, och jag tror, att de ligga handgripligt nära. Jag har redan nämnt, att riksbanken säljer dollars till kr. 3:79 $\frac{1}{2}$, medan den öppna marknaden är uppe i kr. 3:86. Denna riksbankens dollarkurs är emellertid på visst sätt endast nominell. Det säges, att riksbanken säljer dollar till denna kurs endast för legitima behov. Jag gissar, att härmed förstås betalning av import från Förenta staterna. Men samtidigt med att riksbanken sålunda håller en dollarkurs, som betydligt understiger den öppna marknads, vilken ansluter sig till New York-noteringen, så håller riksbanken kursen på pund och andra valutor i paritet med vad de skulle gälla enligt New York-noteringen. Mellan riksbankens dollarkurs och dess pundkurs finnes sålunda icke det ringaste verkligt sammanhang. Riksbanken noterar dollarn komplett oberoende av pundet. Vad medför då detta för resultat? Jo, det medför en mångfald verkningar, som jag dock icke har anledning att nu inlåta mig på. Ett är alldeles klart: det innebär en bestämd premiering av importen från Förenta staterna på bekostnad av importen från alla länder och även på bekostnad av vår egen produktion. Att detta icke kan vara önskvärt, är ju alldeles uppenbart. Om riksbanken ville sätta pundkursen i verklig, riktig relation till den dollarkurs, som banken noterar, skulle med största säkerhet resultatet omedelbart bli, att kronkursen i New York steg och i sammanhang därmed dollarkursen i öppna marknaden i Stockholm fölle. Det är det medel, som enligt min mening i första hand bör ifrågakomma. Hjälper icke det — det kan hända, att det hjälper ensamt — lär riksbanken icke sakna andra utvägar att nå målet.

I varje fall måste jag anse det absolut nödvändigt att nu vidtaga åtgärder för att återställa guldpariteten, och jag vågar vädja till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet att använda allt det inflytande han har på bankofullmäktige — och jag gissar, att det är ganska betydligt — för att åstadkomma en förbättring i detta avseende. Jag har så mycket mera skäl till förhoppning, att en sådan framställning skall upptagas gynnsamt av herr finansministern, som jag ju vet, att han är en fullt lika varm vän av vår kronas guldparitet som jag själv. Jag har ytterligare ett skäl att ställa mina förhoppningar på herr statsrådet högt och det är, att, om den nuvarande valutapolitiken får fortsätta, så undanryckes ju självfallet hela basen för budgetberäkningen. Denna är baserad på en stabil prinsnivå men icke på en under inflation varande. Jag vågar därför, trots vad som hittills har hänt, hysa en bestämd förhoppning, att, innan riksdagen härnäst får taga denna sak under behandling, bättre förhållanden skola ha inträtt. Skulle mot förmodan så icke ha skett, får riksdagen på allvar taga under övervägande, vad som är att göra.

Jag har, som jag redan nämnt, herr greve och talman, intet yrkande.

Herr Örne: Herr greve och talman, mina herrar! Från åtskilliga håll har till mig under de närmast föregående dagarna uttalats den uppfattningen, att en debatt i anledning av det föreliggande utlåtandet från bankoutskottet måste anses såsom tämligen överflödigt. Det är ju så, att bankoutskottet nöjt sig med att hänvisa till uttalandet från finansministern, ett uttalande som klart anger att regeringen står på stabiliseringsståndpunkten i denna fråga. Det har också från en del personer sagts, att vi kunna ju vänta med att debattera frågan, till dess den nuvarande befrielsen för riksbanken från skyldigheten att inlösa sina sedlar utgår och riksdagen sålunda får på sin lott att fatta beslut om dess förlängning. Att jag trots detta anser, att en debatt i denna kammare, liksom i andra kammaren, är av behovet påkallad, beror på åtskilliga omständigheter.

Först och främst ligger det en verklig fara i ett dröjsmål med att klargöra

Ang.
riksbankens
skyldighet att
inlösa sedlar
med guld.
(Forts.)

*Ang.
riksbankens
skyldighet att
inlösa sedlar
med guld.
(Forts.)*

riksdagens ståndpunkt i det föreliggande ärendet. Det är icke på detta område som med åtskilliga andra frågor, som riksdagen har att handlägga. Här kan faktiskt frågan om stabilisering eller ny inflation hänga på några få dagar. Ett enda litet missgrepp från dem, som ha hand om apparaten, kan åstadkomma ohjälplig skada, och det är framför allt därför som saken bör upp. Men jag har också haft ett annat skäl att här begära ordet. Under den sista tiden har det igångsatts en energisk agitation från vissa industrikretsar, som spekulera i att få arbetarnas löner nedpressade under vad vederbörande industrier ha förbundit sig till genom kollektivavtal, och då man inte kan öppet bryta de ingångna avtalen, vill man i stället gå den vägen att försämra den valuta, i vilken lönerna äro överenskomna. Till detta komma de — för utomstående ganska oförklarliga åtgärder — från riksbankens sida, varom den föregående talaren har yttrat sig. Man kan konstatera, att det för närvarande i vida kretsar, trots bestämda uttalanden från regeringens sida och trots det att bankoutskottet har anslutit sig till dessa uttalanden, råder stor ovisshet om den politik, som för framtiden skall följas. Enligt min uppfattning är denna ovisshet alldeles onödig, ty i motsats till den föregående ärade talaren har jag den bestämda uppfattningen, att riksbanken, om den vill, utan någon svårighet kan fullfölja den valutapolitik, som utlovades, när vi föregående gång hade frågan uppe i denna kammare.

Den föregående talaren har redan erinrat om, att det för närvarande existerar två noteringar å dollars här i landet: riksbankens och den fria marknadens. Det har sagts från åtskilliga håll, att inga intressen bli läderade, om riksbanken tillhandahåller amerikansk valuta till kr. 3:79 $\frac{1}{2}$ öre för att betala all import från Amerika. Detta, att riksbanken på det viset tillhandahåller betalningsmedel för importen, är ej bara ett tomt påstående. Jag har förvissat mig om, att riksbanken utan inskränkning tillhandahåller dollarvaluta för betalning av varuköp i denna valuta. Men detta hjälper ej. Det är visserligen mycket bra för importörerna, att de ha någonting fast att hålla sig till, men hur lindrig och hur generös den följda ransoneringen än är från riksbankens sida, så ger faktiskt riksbanken genom att tillåta två skilda valutannoteringar i landet luft under vingarna åt dem, som spekulera i den svenska kronans nedgång. Det är en ytterst allvarlig sak detta. Om man verkligen kommer därhän, att personer, som disponera rörliga medel eller, som ha placerat tillgodohavanden i svenska kronor, få den uppfattningen, att här måste man handla skyndsamt för att rädda vad som räddas kan av dessa tillgodohavanden över i en fast och stabil valuta, så måste det komma att i hög grad påskynda en ytterligare nedgång av den svenska kronan. Just på detta område betyda de psykologiska faktorerna så oerhört mycket. En bestående ändring i kursen kan ju ej åstadkommas annat än genom reella överflyttningar av valuta, men just sådana överflyttningar åstadkommas av de psykologiska faktorer, som här verka.

Jag har funderat rätt mycket de sista dagarna över vad en sådan politik som den, riksbanken nu följer, skall tjäna till. Jag har frågat personer, som böra vara insatta i dylika spörsmål, vad meningen kan vara, men jag har ej kommit till någon klarhet i saken. Det säges, att riksbanken är i stånd att under en obegränsad framtid tillhandahålla dollars till ett pris av kr. 3:79 $\frac{1}{2}$ för alla legitima behov. Men, mina herrar, vem i all världen köper dollars för annat än legitima behov, om man ej tror, att de skola stiga? Om sålunda riksbanken upphäver ransoneringen och förklarar, att den tillhandahåller i absolut obegränsade kvantiteter dollars till en och samma notering, antingen den nuvarande eller en annan, så finnes det ingen frestelse att göra sådana här spekulationsköp, och det finnes enligt min uppfattning alls ingen, som komme att göra sådana, sedan man en gång har förvissat sig om, att riksbankens löfte står. Och så stora äro verkligen för närvarande riksbankens tillgångar, att den kan tillåta, att åtskilliga göra experimentet — och göra det i ganska omfattande skala, till på

köpet — att skaffa sig dollars till den fastställda kursen för att se om den håller. Riksbanken behöver ej hysa den ringaste ängslan för att den skall genom dessa köp bli satt ur stånd att fullgöra sitt en gång givna åtagande.

Det finnes också åtskilliga andra fenomen, som den föregående talaren redan har varit inne på, som äro ytterst svårförklarliga. Det har hänt vid flera tillfällen, efter vad jag har kunnat finna, att riksbanken, samtidigt som pundet och francen fallit på New York-börsen, har höjt den svenska noteringen på både pund och franc. Vad är egentligen meningen med en sådan manöver? Den måste ju ovillkorligen hos dem, som dagligen och intimt följa dessa ting, framkalla den meningen, att här ligger en beslöjad avsikt att så småningom sadla om och börja rida på pundhästen i stället för på dollarhästen, d. v. s. att kasta om riktningen och rida bakåt från den politik som hittills har följts.

Jag har i likhet med den föregående ärade talaren den uppfattningen, att en ändring i riksbankens pundpolitik är tillräcklig för att åstadkomma en omkastning uti förhållandet. Ett tillkännagivande från riksbankens sida, att man tillhandahåller dollars icke blott till legitima behov utan till vem, som vill köpa, uti vilka kvantiteter som helst, verkar i samma riktning.

Faran av att ha en i förhållande till dollarn fluktuerande valuta, är ju helt enkelt den, att en sådan fluktuerande valuta med naturnödvändighet måste bli utsatt för spekulation, som kan åstadkomma svårbotliga skador. Den ansvarslösa agitation, som från en del håll bedrivs för, att Sverige nu skall övergiva den förut följda penningpolitiken och komma in på inflationens väg, är av en sådan karaktär, att jag näppeligen är i stånd att karakterisera den på det sätt, som jag anser vara fullt adekvat utan att överskrida vad som kanske skulle anses vara parlamentariskt språkbruk.

Mina herrar, penningen är ju måttet för ekonomiska värden. Den är det mått, i vilket man räknar vid ekonomiska uppgörelser, liksom man räknar i kilogram och meter och liter, då det gäller att mäta materiella föremål. Vad skulle man säga, om det öppnades en agitation av den, som hade sålt exempelvis ett visst antal meter tyg till ett visst pris, för att mynt- och justeringsverket skulle förfalska metern i syfte att hjälpa honom åstadkomma ett bättre ekonomiskt resultat av ett sådant avtal? Ja, ej annat än jag kan se, vore det ett typiskt fall, där man borde med lagens hjälp klämma vederbörande för uppmaning till brottslig handling. Men det har ännu ej ingått i det allmänna medvetandet, att det förhåller sig precis på samma sätt med värdemätaren i landet. Den, som uppmanar till att förfalska värdemätaren, gör sig skyldig till precis samma handling som den, som uppmanar till att förfalska mått och vikt. De herrar, som driva denna agitation, föreställa sig alldeles tydligt, att arbetarklassen i Sverige, mot vilken denna av dem förordade politik riktar sig, skall vara lika oförstående beträffande vad en ny inflation skulle innebära, som den har varit i åtskilliga andra länder och som den svenska arbetarklassen var under den stora inflation, som inträffade under kriget. Men, mina herrar, jag skall be att få försäkra alla dessa, som driva en sådan agitation, att den tiden är förbi, då man kunde gå en dylik väg. För min del är jag övertygad om, att om det verkligen komme till en inflation, så att varupriserna började stiga, skulle den svenska fackföreningsrörelsen som en man kräva ögonblicklig kompensation för detta, och skulle riksdagen ej vara samlad och dyrtidstilläggen vara fastlåsta, så är jag en av dem, som allra ivrigast skulle agitera för, att regeringen skulle sammankalla en urtima riksdag för att också justera statstjänarnas löner med hänsyn till den stigande prisnivån. Jag har velat säga detta från denna plats därför, att jag därmed velat betona, att de herrar, som tro, att de skola kunna bestjäla arbetarna inom industriföretagen på någonting genom att sätta igång en ny inflation, göra sig skyldiga till en fullständigt omöjlig spekulation. Den torde ej på något sätt kunna lyckas, och den

*Ang.
riksbankens
skyldighet att
inlösa sedlar
med guld.
(Forts.)*

Ang.
riksbankens
skyldighet att
inlösa sedlar
med guld.

(Forts.)

bör av varje hederlig man i detta land motarbetas. Kan man ej gå i land med delöner, som äro fastställda, finnes ju utvägen att förhandla med vederbörande organisationer på ett hederligt sätt.

I motsats till den föregående talaren — jag har redan betonat det — anser jag, att riksbankens ställning icke ingiver några farhågor. För min del är jag av den övertygelsen, att några verkliga svårigheter ej skola kunna uppstå däri-genom, att man nu resolut övergår till guldmyntfot. Jag har också vid varje tillfälle, då frågan kommit upp, både i riksdagen och i den regering, där jag har suttit, yrkat på, att man skulle återgå till guldmyntfoten. Om jag vid detta tillfälle ej framställer yrkande i den riktningen, så beror det på en rent taktisk synpunkt. Saken ligger nämligen för närvarande på det viset, att åtskilliga av herrarna här ha samma uppfattning som den föregående ärade talaren. Man tror att vi nu ha kommit i ett väsentligt ogynnsammare läge och ej omedelbart kunna övergå till guldmyntfot. Under sådana omständigheter kan man ju riske-ra, att en eventuell votering skulle göra minoriteten till förmån för guldet mindre än den varit förut. Då jag har kännedom om, huru man uti de kretsar, som det här är fråga om, utan hänsyn till vad som är riktigt och rättfärdigt går fram för ny inflation och utnyttjar varje möjlighet för detta syfte, så vill jag ej bereda dem den glädjen och förmånen att kunna hänvisa till, att guldmynt-fotsvännerna för ögonblicket äro fåtaliga. Jag skall därför nöja mig med att konstatera, att den föregående ärade talaren och jag — således representanter för två vitt skilda partier — äro eniga i själva sakfrågan, nämligen att ingen försämring av den svenska kronan får äga rum.

Jag förmodar också, att samma deklaration kommer att avgivas från rege-ringshåll som i andra kammaren. Genom den deklarationen är ju regeringens ställning fullt klarlagd. Enligt min uppfattning skulle det ej skada, om herr finansministern funne det lämpligt att även i denna kammare tillkännagiva den uppfattning, regeringen hyser i denna sak. Jag tror, att en sådan samling kring det, som i detta ögonblick är det väsentliga, är värdefullare än votering på en linje, som ej har några praktiska utsikter att just nu bliva förverkligad. På den grund, herr greve och talman, avstår jag från att göra något yrkande.

Herr Möller: Herr talman! Då deflationen sattes in för att återföra den svenska kronan till guldpariteten, så var det ju, rimligt nog förresten, delade meningar ej bara därom, huruvida en deflation överhuvud taget skulle före-tagas, utan framför allt därom, i vilket tempo den borde företagas. Jag kan ju för min personliga del säga, att jag har ansett deflationen vara nödvändig och har ej kunnat tänka mig, att landet skulle göra ett slags statsbankrutt en gång i tiden genom att företaga en myntrealisation, men som sagt, det var de-lade meningar därom. När nu denna process med alla de svårigheter och alla de lidanden, den förorsakade, är genomgången, vore det efter min uppfattning ett fullkomligt oförsvarligt handlingssätt, om man återigen genom slapphet eller genom positiva åtgärder skulle depreciera den svenska valutan. Det är ju ej tvivel om, att de båda kurser, som vi nu ha på dollars, den officiella och kursen i den fria marknaden, måste väcka oro, och att människor måste fråga sig, huruvida det är på det sättet, att riksbanksfullmäktige icke längre äro ab-solut fasta i den övertygelsen, att det är riktigt att fasthålla den svenska kronan vid guldpariteten. Nu tror jag för min del, att det, som de föregående talarna ha klagat över, knappast har berott på någon avsikt att försämra den svenska valutan eller, som den föregående talaren uttryckte sig, att koppla om från att rida på pundhästen i stället för på dollarhästen. Det är väl sannolikt, att bakom denna företeelse ligga andra uppfattningar, och att man, även om man över-gående tar en sådan liten skillnad mellan den öppna marknadens kurs och den officiella kursen, tror, att dollarkursen snart skall kunna återställas, så att

kurserna bli lika. Jag vill för min del säga, att jag i det avseendet lyser samma uppfattning som den föregående talaren, att riksbanken är skyldig att göra allt, som den kan, för att snarast möjligt komma till det resultat, att det endast finnes en dollarkurs här i landet.

Jag har ansett det vara önskvärt att säga några ord, mindre på grund av den kungl. propositionen eller på grund av bankoutskottets utlåtande, än på grund av, att det faktiskt pågår en offentlig agitation, som är mycket energisk i vissa avseenden, till förmån för en omkoppling av vår valuta från den nuvarande avslutligen till dollarkursen och till pundkursen. Jag kan försäkra, att man inom det svenska socialdemokratiska partiet numera med alla till buds stående medel skall bekämpa en valutapolitik, som tager det ringaste intryck av denna särskilt från industrikretsar utgående agitation. Jag har den uppfattningen, att en eftergift åt inflationisterna, den må vara än så liten, i själva verket innebär att man roffar ifrån löntagarna en del af den dem tillförsäkrade lönen, att man direkt tar ifrån spararna, som lägga ned sina besparingar i bankerna, i sparskasseräkningarna, i sparbankerna eller i kapitalräkning och att man tar ifrån dem, som försöka samla ihop antingen till en livförsäkring åt sina efterkommande eller till en liv- och kapitalförsäkring, som kan giva dem själva något stöd på deras ålderdom. Man tar ifrån dem utan att de kanske själva till en början märka det, man tar deras rättmätiga egendom, och det är alldeles uppenbart, att den svenska riksdagen, om den skulle tolerera en politik, som ledde till sådana resultat, skulle begå ett brott mot vad särskilt de s. k. näringspartierna alltid framhållit som en av de allra starkaste samhällsuppehållande krafterna, nämligen mot alla sparsamhetstendenser, åtminstone de sparsamhetstendenser, som finnas bland småfolket eller hos dem som i allmänhet placera sina medel i bankerna. Det är ju helt enkelt löjligt att bedriva en praktisk politik, som leder till, att de sparade medlen bli utan gagn och nytta för dem som spara, samtidigt som man bedriver en offentlig agitation för att söka förmå samma människor till att spara så mycket som möjligt.

Det har ju hörts här i kammaren en röst från bondeförbundshåll, som har ställt sig åtminstone tveksam emot den nuvarande valutapolitiken. Jag får säga, att jag kan ej tänka mig, att de *verkliga* bönderna i den svenska riksdagen skulle vilja understödja en politik, som för en mycket betydande del av den svenska bondeklassen innebär, att alla deras bankräkningar bli förminskade.

Jag får erkänna, att jag varit synnerligen glad, ej precis över allt vad den förste ärade talaren yttrade, men däremot över tendensen i hans yttrande, och jag hoppas, att jag ej har missuppfattat honom, då jag utgår ifrån, att han i denna fråga, med den ståndpunkt han här intagit, företräder hela det parti, han tillhör. Skulle det nämligen kunna konstateras, som det i viss mån kunde konstateras på förmiddagen i andra kammaren, att bakom en absolut orubblig vilja att upprätthålla den svenska kronans värde står ej blott den nuvarande regering, det veta vi, utan även praktiskt taget hela den svenska riksdagen, så är det efter min uppfattning uteslutet, att riksbanksfullmäktige, för vilka ju riksdagen i viss mån måste betraktas som principal, ej skulle om möjligt med än större kraft, än den gjort under den senaste tiden, hävda den svenska kronans värde och göra detta så energiskt, att man återställer det förtroende för den svenska kronan, som den åtnjöt åtminstone under fulla två år, så att man kan avlägsna den obestriddiga vacklan i förtroendet för den svenska kronan, som har kommit till synes under de senaste dagarna.

Herr Westman: Herr talman, mina herrar! Den förste ärade talaren började sitt anförande med att rikta en kritik mot bankofullmäktige därför, att de ej fullgjort det uppdrag de erhållit, att hålla kronan uppe vid dollarparitet, och framställa det påståendet, att till följd härav förtroendet för vår

*Ang.
riksbankens
skyldighet att
intösa sedlar
med guld.*

(Forts.)

Ang.
riksbankens
skyldighet att
inlösa sedlar
med guld.
(Forts.)

valuta börjat att försvinna. Den ärade talaren ser alltså en anledning till den ganska betydande divergens, som skiljer vår krona från dollarn, uti ett minskat förtroende för vår svenska valuta. Även senare talare ha uttalat sig på ett sådant sätt, att man har anledning att anse, att de stå på den ståndpunkten, att de utan vidare antaga, att den svenska kronans värde skulle ha försämrats. Men för min del är jag ingalunda övertygad om, att anledningen till den divergens mellan svensk och amerikansk valuta, som jag nyss talat om, är att söka i en sådan företeelse. Det föreligger också den möjligheten, att dollarn stigit i värde utan att vår krona har förlorat något i värde. I själva verket finnes det också flera anledningar till, att dollarn gått upp i förhållande till kronan. Det finnes sådana anledningar, som vi själva ha varit med om att framkalla, t. ex. den lyximport, som vårt land på senare tid har kostat på sig från Förenta staterna. Det finnes andra, europeiska anledningar, t. ex. kapitalflykten från Frankrike. Men vad som för dollarns värde framför allt måste betraktas såsom en avgörande faktor är Förenta staternas guldinköp. Förhållandet är ju, att guldet ej längre har den karaktär av internationell objektiv värdemätare, som det hade före kriget, så länge nästan alla stater upprätthöllo guldmyntfoten, utan för närvarande är det ju så, att guldet är ett finansiellt instrument i Förenta staternas hand, som detta land kan använda efter behag. Det är under sådana förhållanden förklarligt, att man med oro betraktar dem, som fastslå den principen, att man skall ofrånvikligt fasthålla vid dollarpariteten, ty ett sådant beroende av Förenta staternas guldpolitik öppnar utsikter till ett nödvång att företaga åtgärder för att åstadkomma en kanhända högst betydande deflation i vårt land. Det är ingen, som kan med full säkerhet garantera, att ett fasthållande vid guldpariteten icke kan komma att ha en sådan följd. Det är därför icke förvånande, om man med oro betraktar en princip, som kan leda till ett sådant resultat. Vårt näringsliv — därom torde vi dock alla vara ense — tål ej vid någon ytterligare deflation. Jag vill endast kasta fram den frågan: vad skulle det väl komma att betyda för vår industri och vårt jordbruk, om riksbanken ansåge sig för att strikt upprätthålla dollarpariteten vara tvungen att företaga en diskontoförhöjning?

Två ärade talare, herrar Örne och Möller, ha med mycken skärpa uttalat den ståndpunkten, att under inga omständigheter någon inflation bör få förekomma i vårt land. Jag är fullkomligt ense med dessa talare härutinnan. Jag finner det naturligt, berättigat och för hela vårt land hälsosamt, att arbetarklassen gör sitt inflytande gällande i den riktningen. Men vad innebär då det arbetarnas berättigade krav, som dessa båda talare framfört? Jo, det innebär, att vi böra reglera vårt mynt så, att prisnivån här i landet bibehålles oförändrad. Våra arbetare kunna ju ej med verkligt fog framställa något krav på att vi skola reglera vårt penningvärde efter prisnivån i Förenta staterna. Vad de kunna begära med rätta, det är, att vi skola hålla uppe prisnivån oförändrad, så att den krona, som ingår i deras avlöning, alltid har samma köpkraft.

Från den utgångspunkt, på vilken de nämnda två ärade talarna ställt sig, måste de följdriktigt komma fram till den slutsatsen, att de bli motståndare mot en deflation. Ty lika oriktigt som det vore av arbetsgivarna att säga till arbetarna: »vi betala er efter avtalet, fastän kronan är mindre värd än förut», lika oriktigt vore det naturligtvis av arbetarna att komma till arbetsgivarna och säga: »vi fordra vår avlöning efter avtalet, fastän kronan nu är mera värd än vad den var under de förutsättningar, från vilka vi utgingo, när vi slöto avtalet».

När jag instämmer med herr Örne i de starka ord, som han riktade mot dem, som skulle vilja vara med om en förfalskning av myntvärdet, ord, som voro så starka, att de måste uttalas ohörbart i denna kammare, skulle jag vilja fästa hans uppmärksamhet därpå, att det rättvisans svärd, som han för i sin hand,

bör vara tveeggat, så att det riktar sin egg både mot den ena och den andra sidan.

Såsom flera talare hava framhållit, är situationen för närvarande den, att vår krona har sjunkit under dollarpariteten. Riksbankens notering är kr. 3.79 ¹/₂, men i fria marknaden ligger dollarn kr. 3.86 ¹/₂ eller någonting sådant. Alltså en betydande skillnad på, låt oss säga, 6 eller 7 öre. Jag vet icke, om kammarens samtliga ledamöter hava klart för sig, vad denna riksbankens notering till 3.79 ¹/₂ under ett sådant marknadsläge egentligen innebär, men vad jag vet är, att svenska folket överhuvud taget icke har någon klarhet om den saken. Under sådana omständigheter skall jag tillåta mig att med ett par ord beröra den företeelse, som ligger framför oss, antydd genom dessa siffror.

Förhållandet är det, att om jag, som icke har några affärer med Förenta staterna, skulle vilja köpa dollars och för den skull går upp i riksbanken, får jag, behandlad som kund, köpa så mycket jag vill ha, men jag måste betala dagskursen, som är ungefär kr. 3.86. Men om jag importerar säd eller automobil från Förenta staterna och går upp med min faktura till riksbanken, får jag dollars för att täcka mina behov till kr. 3.79 ¹/₂. Med andra ord, riksbanken betalar i denna stund ut en premie av omkring 6 öre till var och en, som importerar från Förenta staterna. Jag har icke kunnat erhålla någon upplysning om, att riksbanken skulle utöva någon som helst ransonering eller att den skulle företaga någon inskränkning i krediten. Men detta betyder, mina herrar, att om till exempel en medlem av kvarntrusten ville importera spannmål från Förenta staterna för 1 miljon dollars får han en importpremie å 60,000 kronor med varm hand utbetald till sig av Sveriges riksbank.

En sådan politik förefaller åtminstone mig betänkelig, och jag skulle vilja säga, att om nu riksbanken till varje pris vill följa med dollarn så nära som möjligt i dess svängningar, bör väl riksbanken tillgripa andra medel än dem, som riksbanken för närvarande använder sig av. Ty det finns ju dock ett medel, som man kan peka på och som skulle vara effektivt utan att likväl vara betungande för vårt näringsliv, fastän det skulle medföra vissa andra olägenheter. Detta medel är *importreglering*. Det finns många nationalekonomer i detta land av olika skolor, som mycket beklaga, att detta medel icke tillgripits redan tidigare. Men däremot vill jag säga, att jag för min del på intet vis kan instämma i de rekommendationer, som herrar Widell och Örne riktade till bankofullmäktige, då de rådde dem att förvanska pundkursen i analogi med den förvanskning av dollarkursen, som för närvarande äger rum av riksbanken. Det förefaller mig ändock, som om vårt land borde hava en så pass månghundraårig erfarenhet av det fåfänga i att på dylikt sätt »styra kursen», att man nu för tiden skulle kunna slippa ifrån att se bankofullmäktige förslösa pengar på dylika manövrer.

Jag har med dessa ord endast velat säga, att vi icke skola försvära oss till att under alla omständigheter, även om det skulle medföra en för vårt näringsliv förödande deflation, följa dollarn på dess kanske tillfälliga stigning i höjden. Jag är naturligen av den meningen, att det är synnerligen önskvärt, om vi kunde följa dollarn så nära som möjligt, och jag är övertygad om, att det enda sunda slutmålet för vår valutapolitik är, att vi inrikta oss på att återgå till guldmyntfoten, så snart detta kan ske, d. v. s. så snart vi få några som helst garantier för, att guldet återfår sin ställning såsom en objektiv internationell värdenorm eller med andra ord, så snart flera och större stater än vår gått med på att återvända till guldmyntfoten.

Med vad jag här sagt har jag velat uttala den förhoppningen, att vi litet var i vårt land skola med lugn se på den tämligen betydande divergensen mellan kronan och dollarn, ty om vi iakttaga sparsamhet i riksdagen, i kommunerna

Ang.
riksbankens
skyldighet att
inlösa sedlar
med guld.
(Forts.)

Ang.
riksbankens
skyldighet att
inlösa sedlar
med guld.
(Forts.)

och i vårt enskilda liv, och om vi, därest det skulle behövas, också skrida till en importreglering, kunna vi vara fullkomligt övertygade om, att vår valuta kommer att behålla sitt inre värde och att det skall vara möjligt att bibehålla prisnivån i vårt land oförändrad. *Under sådana förhållanden* böra vi kunna, utan att någon panik behöver uppstå, se, om dollarn av inre skäl avlägsnar sig ett stycke från vår valuta och samtidigt ett stycke från de övriga europeiska valutorna.

Herr talman! För min del har jag intet annat yrkande än om bifall till utskottets hemställan.

Herr statsrådet **Beskow**: Herr greve och talman, mina herrar! Jag ber först att få uttala min synnerligen livliga tillfredsställelse över att såväl i denna kammare som ock i medkammaren ha fått höra kraftiga uttalanden till förmån för, att riksbanksfullmäktige skola fullfölja den valutapolitik, som riksdagen tidigare anvisat dem. Det är min övertygelse, att det i riksdagen råder praktiskt taget fullständig enighet därom, att dollarpariteten bör och måste upprätthållas.

Att även regeringen är av denna uppfattning, torde vara kammaren bekant. Då den fråga, som nu ligger på kamrarnas bord av mig den 31 oktober förra året anmäldes i statsrådet, framhöll jag, att riksbanksfullmäktige icke torde underlåta att använda de medel, som stode fullmäktige till buds för ett vidmakthållande av pariteten. Jag har i dag i medkammaren avgivit en deklARATION, som går i fullständigt samma riktning.

Här har emellertid av flera talare påtalats det förhållandet, att riksbanken icke håller exakt samma kurs, som skulle motsvara pariteten, och att kursen i den öppna marknaden är ännu högre. Detta har tagits till utgångspunkt för det påståendet, att man i vida kretsar ej längre har tillräckligt förtroende för riksbankens valutapolitik samt att man icke vet, vart riksbanken egentligen syftar. Sedan riksbanksfullmäktigen E. A. Nilson i ett kraftigt anförande i medkammaren framfört riksbanksfullmäktiges synpunkter, tror jag, att alla farhågor i den riktningen böra vara avlägsnade. Att riksbanken är beredd att rätta sig efter — och gärna rätta sig efter — riksdagens direktiv i detta fall, därom är jag övertygad. Jag vill fästa uppmärksamheten därpå, att den differens, som nu föreligger mellan den kurs, som skulle motsvara pariteten, alltså 3.73 och 3.86, visserligen icke är oväsentlig, men variationer förekomma dock alltid. Vi hava under sista tiden haft variationer, som tyda på, att detta icke behöver vara något förhållande, som håller på att accelerera sig i en viss riktning. Den officiella kursen stod i höstas i 3.79 ⁷/₈ och gick i öppna marknaden samtidigt upp till 3.82. Men sedan föll kursen, såväl den officiella som den i öppna marknaden till c:a 3.78. Ja, kursen i fria marknaden var i början av detta år under den officiella kursen. Den var nämligen 3.77 ¹/₂. Men givetvis kan man icke komma ifrån det faktum, att 3.86 ju i den fria marknaden icke svarar mot dollarpariteten. Beträffande frågan om lämpligheten av att på detta sätt för de s. k. legitima affärerna tillfälligt hålla en officiell kurs, som ligger något lägre än kursen i fria marknaden, torde det knappast tillkomma mig att göra något närmare uttalande, då ju penningpolitikens handhavande i detalj tillkommer riksbanken, som är ett under riksdagen lydande verk.

Den osedvanligt höga dollarkurs, som nu råder, är enligt min tanke en övergående företeelse, som orsakats av vår passiva handelsbalans — beroende icke minst på fjolårets dåliga skörd och på vissa spekulativa åtgärder. En lättnad bör inträda så snart skeppningarna av våra större exportvaror, särskilt trä, ånyo komma i gång. För täckning av framtida valutabehov torde vidare betydande inköp av dollars ha ägt rum, och dessa bidraga givetvis till en av-

belastning framdeles. Riksbankens tillgodohavanden i främmande valutor äro ock ägnade att möjliggöra ett bibehållande av dollarparitetet.

Även om alltså utsikterna för en sänkning av den nuvarande höga dollarkursen te sig goda, är dock läget sådant, att man icke enbart kan lita till förhoppningarna, att dollarkursen skall av sig själv återgå till den normala. En nödvändig förutsättning för, att vi skola kunna bibehålla vårt penningvärde är, att jämvikt erhålles mellan konsumtion och produktion i landet. Jag begagnar tillfället att ännu en gång erinra kammaren härom, icke minst med anledning av den flod av motioner med ty åtföljande anslagskrav, som även i denna kammare avgivits. Jag tillåter mig uttala den förhoppningen, att riksdagen vill anlägga denna synpunkt vid dessa frågors behandling.

Skulle förhållandena mot förmodan utveckla sig i riktning mot en ny inflation här i landet, skulle vi sålunda komma att mera avsevärt avlägsna oss från dollarn under en verklig prisstegring, så få vi ej rygga tillbaka för de åtgärder, som nödvändiggöras av en sådan situation. Det blir då anledning att närmare överväga, vilka medel böra för motverkande av inflationen användas. Man är i detta hänseende icke enbart hänvisad till diskontopolitiken, utan har även till sitt förfogande sådana åtgärder som kreditransonering, begränsning av lyximporten och eventuellt andra medel. Regeringen har för övrigt redan planer på en kraftig höjning av bilskatten, varigenom, samtidigt som bilarna på ett mera rättvist sätt få bidraga till underhållet av de vägar de förstöra, utsikt vinnes för minskning i bilimporten.

I det föregående har jag utgått från såsom axiomatiskt, att de av riksdagen lämnade direktiven för penningpolitiken skulle fortfarande följas. Såsom här redan framhållits, hava emellertid under senaste tid i pressdiskussionen röster framträtt med krav på en omläggning av vår valutapolitik i syfte att ernå paritet med det engelska pundet i stället för med dollarn. Jag vill i detta sammanhang med några ord uppehålla mig vid spørsmålet i fråga.

I den mån kravet på uppgivande av dollarparitetet kommer från personer, som under kristiden spekulerade i en fortsatt sänkning av penningvärdet och som nu genom penningvärdets förändringar i motsatt riktning sett sina tillgångar förminskade och sina skulder starkt ökade, har man knappast anledning fästa större avseende vid kritiken. Hänsyn till dylika spekulativa element få icke inverka på landets penningpolitik. Men missnöjet kommer också från andra håll, där man har anledning taga mera hänsyn till detsamma. Näringarna, såväl industrien som jordbruket, arbeta under tryckta förhållanden på grund av höga skuldräntor och alltför höga arbetslöner i förhållande till saluvärdet av deras produkter. Det ligger för dem nära till hands att begära en måttlig nedsättning av penningvärdet, varigenom företagen *dels faktiskt uppnå* en fördel genom att realvärdet å skuldbördan blir nedsatt, *dels hoppas uppnå* den fördelen, att arbetslönerna icke skola öka i samma takt som penningvärdet försämras. Medan penningvärdets försämring pågår, bör man därjämte kunna räkna med relativt låga räntesatser. Detta är den allmänna bakgrund, mot vilken yrkanden om en övergång till pundkursen böra ses.

Därtill komma emellertid på senare tid speciella olägenheter för vissa delar av vår industri, särskilt den exportindustri, som har sin huvudsakliga marknad i England. Man kan förstå, att det måste kännas mycket hårt för sådana företag, som sålt sina varor till England, medan pundkursen stod rätt mycket högre än nu, att, då varorna levereras, få taga emot likviden i ett icke obetydligt reducerat värde i kronor räknat. Man anför därvid icke utan allt fog, att då större delar av vår export går till England, det vore riktigare, att den svenska kronan rättade sitt värde efter pundet än efter dollarn.

Jag vill nu göra det tankeexperimentet, att vi verkligen skulle besluta oss för att hålla vår krona i paritet med pundet och att detta också i längden kunde

Ang.
riksbankens
skyldighet att
inlösa sedlar
med guld.

(Forts.)

Ang.
riksbankens
skyldighet att
inlösa sedlar
med guld.
(Forts.)

lyckas oss. Jag betonar, att det är ett tankeexperiment. Vad vinna vi därmed? Jo, för det första att vår exportindustri för större delen av sina produkter befrias från att kalkylera med besvärliga kursfluktuationer; för det andra att den skuldbörda, som åvilar vårt näringsliv, blir något mindre tyngande än nu; och för det tredje att under någon tid arbetslönerna komma att kännas mindre tryckande för producenterna, under förutsättning att icke alla avtal ögonblickligen brytas, såsom jag hörde en ledamot i medkammaren påyrka för liknande fall. Fördelen av minskad real skuldbörda för näringslivet blir givetvis i längden beroende av pundets utveckling i förhållande till guld och jämväl av guldets eget värde. Om man kan räkna med ett återställande av den engelska valutans värde i förhållande till guld, måste detta vid oförändrat guldvärde för vårt näringsliv betyda en återgång till skuldernas nuvarande realvärde. Den nu närmast eftersträfvade lindringen för näringslivet skulle då senare förbytas i nya svårigheter. Endast om en bestående försämring av guldets eget värde vore att motse, skulle fördeien av den påyrkade penningförsämringen kunna fortfara. Vad angår fördelen av mindre tryckande arbetslöner under någon tid, blir densamma i den mån den beror på penningvärdet — därom är jag övertygad — av mycket kort varaktighet. I den mån gällande arbetsavtal utgå, komma säkerligen arbetarna, stödda av mäktiga organisationer, att söka uppnå kompensation för penningvärdets fall. Vi se redan nu, huru trots stabiliseringen av prisnivån under år 1923 de förändringar i arbetslönerna, som på vissa håll åstadkommits, i allmänhet gått i stigande riktning, under det att nedsättningarna äro relativt fåtaliga.

Med min kännedom om betydelsen av de olika faktorer jag ovan belyst, tvekar jag icke att förklara, att den på vissa håll åstundade måttliga försämringen i penningvärdet icke skulle bliva till någon verklig nytta för näringslivet i stort sett.

Jag har, såsom jag tidigare framhållit, utgått därifrån, att vi, sedan vi reducerat kronans värde i samma proportion som pundet, skulle lyckas hålla den sålunda uppnådda pariteten. Det gäller att undersöka, om denna förutsättning är riktig. För det första vet man ju ganska litet om pundets sannolika utveckling i förhållande till guld, respektive varor. För närvarande tyckes pundet på grund av omfattande valutaspekulationer vara i ett labilt jämviktstillstånd med snabba och icke oväsentliga värdevariationer. Att haka sig fast vid en dylik pendlande valuta måste erbjuda vissa svårigheter. För det andra — och det är det viktigaste — komme en begynnande försämring av den svenska kronans värde sannolikt att åtföljas av ett bristande förtroende för vårt eget penningväsende, som toge sig uttryck i en kapitalflykt — väl närmast till dollar — sådan som förekommer i alla länder, där valutan börjar falla. Någon säkerhet för, att penningförsämringen icke bleve större än i England, hava vi således icke, därest vi övergiva vårt nuvarande penningprogram och söka följa pundet.

Utom det att ett program med syftning till paritet mellan vår krona och det engelska pundet alltså skulle bliva mycket vanskligt att genomföra, skulle det samma innebära betydande faror för hela vårt penningväsen. Det är för den skull av utomordentlig vikt, att vi taga avstånd därifrån. Att en viss kapitalflykt ägt rum från England bör ej få medföra åtgärder, som uppmuntra en liknande kapitalflykt från Sverige. Må vi taga varning av allt vad vi se runt om i Europa och förbliva ståndaktiga i kampen för bevarandet av vårt penningvärde!

Jag har ovan berört de mer eller mindre skenbara fördelar, som skulle följa därmed, att vi inriktade vår valutapolitik efter pundet, och de stora risker, en dylik politik skulle medföra.

Å andra sidan torde det icke kunna helt förnekas, att även följandet av dol-

larpariteten i framtiden skulle kunna tänkas få en del oangenäma följder. Det är dessa följder, som herr Westman tydligen varit inne på. Skillnaden är endast den, att herr Westman anser, att dessa olägenheter redan nu föreligga, under det att jag för min del anser, att de icke föreligga nu och att vi ej med säkerhet veta, om de någonsin komma att uppstå. Jag framhöll emellertid dessa tänkbara svårigheter redan vid valutadebatten i maj månad förra året som skäl för, att jag då icke ville förorda införandet av guldmyntfoten. Givetvis kan det tänkas, att genom guldanhopning i Förenta staterna fluktuationer i guldvärdet kunna uppstå och nå en sådan styrka, att vi icke skulle kunna följa med. Men utvecklingen har dock nu rätt länge varit sådan, att varupriserna i Förenta staterna icke undergått större förändringar, och genom att följa den amerikanska prisnivån hava vi uppnått den av alla så eftersträfvade stabiliseringen i varuvärdena.

Med anledning av herr Westmans anförande skall jag be att få nämna några siffror, som icke bekräfta den åsikt han uttalade, att en deflation skulle förekomma i Amerika, så att alltså den amerikanska dollarn skulle hava stigit i värde i förhållande till varor. Under förra året var varuprisindex enligt bureau of labor under juli 151, under augusti 150, under september 154, under oktober 153, under november 152 och under december 151. Siffran för december är den senast kända siffran, och det kan ju helt enkelt icke finnas någon senare siffra, då januari månad ännu icke är slut. Det visar sålunda, att juli månad har precis samma index som december. Någon mera stabiliserad prisnivå kan man ju icke tänka sig. Under sådana förhållanden är det ju absolut ingen anledning att övergiva dollarpariteten, utan vi böra ju i stället följa densamma så nära som möjligt.

Enligt min mening är sålunda bevarandet av dollarpariteten praktisk politik. Däri ligger intet doktrinärt, och allra minst är det riktigt, när det sägs, att vi bevara pariteten enbart av fåfänga att vara det enda land i Europa, som kunnat göra det. Det är i själva verket under nuvarande förhållanden rena självbevarelseinstinkten.

Däremot kan det diskuteras, om vi kunna vara så säkra på dollarns utveckling i en framtid, att vi skola kunna våga redan nu införa guldmyntfoten. Därpå går Kungl. Maj:ts proposition icke ut, och jag har för dagen ingen anledning att uttala mig därom. Jag antager, att denna fråga väl senare kommer att bli föremål för riksdagens uppmärksamhet.

Herr Björnsson: Herr talman! Den ende av dagens talare, som med ett ord berört bankoutskottets förevarande förslag, är herr Westman. Den motivering, han använde för att yrka bifall till förslaget, gör det för mig till ett personligt behov att säga ett par ord, ehuru detta kunde synas överflödigt efter de förklaringar från inflytelserikt håll, som vi fått höra här i eftermiddag.

För bankoutskottet stod det klart, att det ligger en mycket stor fara i det nuvarande förhållandet på vår valutamarknad, att man har en officiell kurs på dollarn och en högre kurs i den fria marknaden. Detta förhållande påminner ju om spritmarknaden, där den legala spriten, som ransoneras ut, säljes till billigare pris än den langade spriten i våra gränder. Redan den analogien ger ju en smula otrevlig färg åt förhållandena på valutamarknaden. Rent ekonomiskt måste det ju också för riksbanken bli en dålig affär att köpa dollar för 3.87 och sälja den för 3.79 $\frac{1}{2}$. Även om den affären drives i stor skala, blir det ingen förtjänst. Men jag vill inte klandra detta, ty jag anser, att det kan vara riktigt, att riksbanken offrar till och med icke så få miljoner, om den anser detta vara en riktig kurs att följa.

Det finns givetvis en annan olägenhet i detta förhållande. Ty alla de dollarvalutor, som skulle komma till användning vid vår export till Amerika, komma

*Ang.
riksbankens
skyldighet att
inlösa sedlar
med guld.
(Forts.)*

Ang.
riksbankens
skyldighet att
inlösa sedlar
med guld.

(Forts.)

naturligtvis under dessa förhållanden icke att kunna utnyttjas av riksbanken till stöd för strävandet att upprätthålla vår egen valuta. Att föreslå någon bestämd åtgärd var emellertid enligt min mening för bankoutskottet omöjligt med hänsyn till den korta tid, vi hade på oss. Jag kände mig övertygad om, att om vi skulle frångå det gamla beprövade receptet, som vi hade från i fjol, skulle vi komma till ett söndersplittat utlåtande, som skulle göra mera skada än nytta. Vad vi sagt är ingenting annat, än att vi förordat bifall till Kungl. Maj:ts proposition endast under den förutsättningen, att det program, som ligger till grund för denna proposition, följes. Det programmet har ju finansministern här så tydligt uttalat, att jag anser det överflödigt att yttra någonting om den saken. Jag vill endast erinra om, att det passar mycket väl i stycket med det programmet, att riksbanksfullmäktige direkt övergå till guldmyntfot. Detta antyddes rent av direkt i departementschefens yttrande.

Skälet till, att jag anser mig böra säga några ord om herr Westmans yttrande, är, att enligt min mening däri låg en ganska vilseledande tolkning av den företeelse, som jag nyss berört från andra synpunkter. Herr Westman yttrade, om jag icke minns fel, ungefär följande: En importör av vete kan få dollar för 3.79 $\frac{1}{2}$. Skulle han köpa den i fria marknaden, skulle han få ge 3.87 — 1 dag är det 3.85, och vi få hoppas, att det efter denna debatt blir betydligt lägre i morgon. Därmed, säger herr Westman, ger riksbanken denne importör en importpremie av 60,000 kronor på en viss inköpssumma.

Detta kan icke vara riktigt. Vad vi ha, är icke någon deflationspolitik ifrån riksbanksfullmäktiges sida, utan en inflation är redan i gång. Skötte nämligen riksbanksfullmäktige sin politik tekniskt riktigt, skulle dollarn icke få kosta 3.79 $\frac{1}{2}$, utan den skulle kosta högst 3.77. Sålunda kommer t. ex. en person, som importerar — inte vete, jag vågar inte röra vid den varan, ty då kommer så lätt känslotänkandet i gång — utan bomull, att få betala 2 $\frac{1}{2}$ öre mer för varje dollar än han rätteligen borde, d. v. s. om riksbanksfullmäktige hållit den kurs, de borde ha hållit. Det är sålunda så långt ifrån, att fullmäktige betalat någon som helst importpremie, att tvärtom redan i den nuvarande dollarkursen ligger en importtull på ungefär en procents värde. Jag menar alltså, att herr Westman är alldeles för tidigt ute, då han hotar med deflationens spöke. I själva verket pågår, som sagt, redan en inflation. Det är just detta förhållande, som enligt min mening gör det berättigat att använda de starka ord, som från motsatt läger förts i debatten i dag.

Vidare kan man naturligtvis inte säga, som herr Westman sade i dag, att vi vilja visserligen inte ha någon inflation, men vad vi under alla förhållanden måste undvika, är deflation. Ligger inte redan i detta uttalande ett deflationsprogram? Om vi inte under några förhållanden vilja ha någon deflation, då kommer utvecklingen att gå i sieksack det ena steget efter det andra på inflationens väg. Då vi nu, så vitt jag förstår, redan äro i gång med en myntinflation, måste vi vara beredda på att inom rimliga gränser taga emot både inflation och deflation, i den mån de föranledas av riksbankens kurspolitik, så till vida att vi måste vara beredda på att med jämnmod taga växlingar i kursen mellan 3.77 och 3.69, d. v. s. mellan de gränser, den naturliga guldrörelsen sätter för möjligheten att med guld hålla myntet vid konstant värde.

Sedan tycker jag, att man skulle väntat av herr Westman, att han, om han nu vill underkänna detta resonemang, att inflation på grund av riksbankens politik redan är i gång, åtminstone skulle ha visat, att en deflation skulle bli en följd av att stanna på 3.79 $\frac{1}{2}$. Det är inte riktigt detsamma, det ena som det andra.

Herr talman! Då jag i bankoutskottet utan reservation anslutit mig till den två och en halv rad långa motivering, som där finnes för utskottets tillstyrkande yttrande, har jag gått ut från den bestämda förutsättningen, att denna motive-

ring i all sin korthet ytterligare understryker det program, som av riksdagen tidigare fastställt för vår valutapolitik och som av chefen för finansdepartementet här med sådan styrka har ytterligare förfäktats. Den innebär, så vitt jag förstår, att vi skola försöka ställa det så, att vi i största möjliga utsträckning undvika både deflation och inflation utöver de gränser, som äro naturligt satta därför, på grund av omöjligheten för riksbanken att sända guld gratis och ögonblickligen från Sverige till t. ex. Nordamerika.

*Ang.
riksbankens
skyldighet att
inlösa sedlar
med guld.
(Forts.)*

Herr Gustafsson, Karl: Herr greve och talman, mina herrar! Då vi nu för första gången under 1924 års riksdag ha att taga ställning till frågan om riksbankens skyldighet att inlösa av banken utgivna sedlar med guld, är det ett nöje att kunna konstatera, att full enighet råder inom alla partier så till vida, att ingen yrkar på, att denna guldinlösnings omedelbart skall upptagas. Vi ha under de gångna åren inom utskottet och kanske även inom riksdagen i övrigt fått erfaras, att meningarna varit mycket delade på denna punkt. Nu ha de emellertid, glädjande nog, stabiliserats.

Här har visserligen av åtskilliga talare framförts klander emot riksbanksfullmäktige, för att de icke följt de av både regering och riksdag givna direktiven, nämligen att om möjligt följa dollarkursen, så att vi icke avvika alltför mycket därifrån. Men då man framställer detta klander, måste man ta hänsyn till, att den oro, som enligt den förste ärade talaren försports här i landet, icke torde ha varit så allmän, som han kanske tror. I allmänhet tror jag svenska folket har ganska stort förtroende för riksbanksledningen och icke fäster sig så mycket vid, om guldet ligger inlåst inom lås och bom eller får cirkulera inom den fria marknaden. Jag för min del har icke förspört några svårigheter av denna anledning. Att det under de gångna åren varit en variation på detta område, i det vår krona icke kunnat hållas i paritet med dollarn så strikt som önskligt varit, det kan man förstå, ty det är ju inte så lätt för ett litet land som Sverige att råda över alla förhållanden, synnerligast med det stora importöverskott, som vi under detta år bestått oss med.

Då nu emellertid intet yrkande gjorts från något håll om avslag på utskottets hemställan och då vi ju vid ett senare tillfälle komma att taga ställning till denna fråga med beaktande av de förändringar, som då kunna ha inträtt i det europeiska läget, skall jag, herr talman, denna gång inskränka mig till att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Kobb: Herr talman! Då det under denna debatt framförts vissa tvivel om bankfullmäktiges vilja att uppehålla den svenska kronans dollarparitet, skall jag be att få fästa uppmärksamheten på det anförande, som i dag hållits i medkammaren av andre deputeraden i riksbanken herr E. A. Nilson. Han yttrade nämligen, att bankfullmäktige fortfarande vidhöllo sin vid flera tillfällen uttalade övertygelse, att det är nödvändigt att uppehålla den svenska kronans värde i förhållande till guld, och att riksbankens strävan allt framgent kommer att gå ut på att med alla till buds stående medel hindra dollarkursens stegring över nuvarande nivå. Han förklarade vidare, att det icke funnes anledning befara, att dessa bemödanden icke skola krönas med framgång. Det synes mig, att efter det uttalandet av en av riksbankens ledande män kan det inte vara något tvivel om bankfullmäktiges enhälliga åsikt i denna fråga.

Jag skall emellertid tillåta mig fästa kammararens uppmärksamhet på förhållanden, som kunna göra det möjligt för riksgäldsfullmäktige att i sin mån stödja dessa bankfullmäktiges bemödanden att upprätthålla den svenska valutans. Som herrarna finna av bankoutskottets utlåtande nr 2 är det ganska stora medelsbehov, som för närvarande föreligger i riksgäldskontoret. Vi behöva upplåna mycket stora summor för att fylla alla de anspråk, som riksdagen

Ang.
riksbankens
skyldighet att
inlösa sedlar
med guld.
(Forts.)

ställt på riksgäldskontoret. Vi ha nu under en ganska lång följd av år fyllt vårt lånebehov här i landet, men det kan ju hända, att vi en gång komma i det läget, att man ej gärna vill ytterligare anstränga den inhemska länemarknaden. Det kan då bliva skäl att ta i övervägande, huruvida det inte skulle vara fördelaktigare att anlita den utländska, speciellt då den amerikanska marknaden, och det är klart, att ett dylikt amerikanskt lån skulle icke blott bidra till fyllandet av riksgäldskontorets medelsbehov utan även väsentligt underlätta bankofullmäktiges strävan att upprätthålla den svenska valutans kurs gent emot dollarn.

Jag har velat fästa uppmärksamheten på detta, och då jag tillika som riksgäldsfullmäktig har tillstyrkt den bankofullmäktiges skrivelse till Kungl. Maj:t, som ligger till grund för detta ärende, kan jag mycket väl ansluta mig till herr Gustafssons yrkande om bifall till bankoutsrottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i det föreliggande utlåtandet hemställt.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade proposition nr 19.

Anmälades och godkändes bankoutsrottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 13, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående gillande av den riksbanken meddelade frihet från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld.

Avgåvos och hänvisades till kammarrens första tillfälliga utskott nedannämnda motioner:

nr 199, av herrar *Boberg* och *Rosén*, om åvägabringande av utredning rörande legitimation för tandtekniker att utföra tandvårdsarbete; och

nr 200, av herr *Lindhagen*, om åvägabringande av utredning rörande antagande av ett världsspråk och inrättande av en internationell världsspråksakademi.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarrens sammanträde avslutades kl. 5,17 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Tisdagen den 29 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 3.30 e. m.

Justerades protokollen för den 23 och den 25 innevarande månad.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets utlåtande nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Herr *Hansson, Sigfrid*, avlämnade en av honom m. fl. undertecknad motion, nr 201, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kungörelse angående vissa ändringar i kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 265) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. m.

Denna motion hänvisades, såvitt den angick pensionsväsendet, till bankoutskottet, i vad motionen rörde jordbruksärenden, till jordbruksutskottet samt i övrigt till statsutskottet.

Fröken *Hesselgren* väckte en motion, nr 202, angående återupptagande av utredningsarbetet rörande åtgärder för bättre vård i vissa fall åt barnsängskvinnor och nyfödda barn.

Denna motion hänvisades till kammarens första tillfälliga utskott.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3.44 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.
